עה א ב מיי פי״ב מהל׳

כט סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד ס' קכט סעיף יט: עו ג מיי' פ"י מהלכות

שכנים יה ט פור ענה: עד ד מיי וסמג שם טושיע ח"מ סי קנה סעיף כב בהג"ה: עח ה מיי שם הלי א סמג

: 55

נט ו מיי' פי"ג מהלי שמיטה הלי ד סמג לאוין רעח ופסק כמ"ק:

שבת הלכה ו סמג עשין

ח ט י מיי׳ פ״י מהלי שכנים הל' ב סמג עשין

מד"ס א טוש"ע א"ח סי

פב טוש"ע ח"מ סי' הנה

:סעיף כב

רבינו גרשום

והני מילי. דמותרין: היכא דהנהו זיקי רברבי נינהו אבל אי משתכחי זוטרי ודאי

נפלו: ואי איכא רברבי

ואשכח זוטרי בהדייהו אסירי. דחיישי׳ דמעוברי דרכים נפל דאימור

ווכים נפל ואימוז באברורי קא מנחי על גבי החמור כעין שקושרין עוברי דרכים נודותיהן על

גבי חמוריהן וקושרין מצד החמור נוד גדול ומצד השני

ואם נמצאו גדולים כה"ג

וקטנים עמהן ודאי מעוברי

. דרכים נפיל ומשואי חמור ואסירי. ל"מ. ואי איכא רברבי בינייהו. אפי׳ דזוטרי מותרין דאימור באברוארי

הונחו ושפוכי ישראל אנחינהו להתם כעין שרגילין לעשות כדפרישית לעיל באידך לישנא והכי

האילן מן העיר כ״ה [אמה].

מפרש בגמ׳ טעמ׳ מאי:

בחרוב ובשקמה נ' אמה. משום דאיכא תרתי לריעותא חדא דאין פירותיהן שוין כלום ועוד

שענפיהן מרובין משאר

שענפיהן מרובין משאר אילנות: מ"ט. מרחיקין: אמר עולא משום נויי העיר. שיהיה משוייר מישורי פה סמוך לעיר בלא שום עיכוב. ועולא למה ליה למימר

משום נויי העיר מרחיקין

משום נויי העיר מרחיקרן תיפוק ליה דאין עושין שדה שיש בו זרע או אילנת אין עושין מגרש ולא מגרש שדה כדגרסי׳ במס׳ ל) מכות לגבי מגרש לוים [דכתיב]

ומדותם מחוץ לעיר וגו' משום דהוי 3) להם לוים דכתיב ומגרשיהם יהיו

אלפים אמה מגרש אבל שאר הערים בכ"ה אמה מגרש סגיא: לא צריכא לר"א דאמר עושין שדה מגרש 7 להיכא דורע או

נטע אילן בתוך כ״ה אמה סמוך לעיר: הני מילי דאין

. עושין להיכ׳ דזרע [דא״א] למיזל תחותיה בזרעים

למיזל תחותיה בודעים משום דקא מזקי זרעים לבני העיר דלא מצי למדרס בזרעים אבל אילן דמצי מיזל תחותיה ל) דאפי׳

אילנות אין נוטעין משום נויי העיר: קרפף שהוא יותר מבית סאתים. כחצר המשכן

שהוקף לשום דירה אם נזרע

.. רובו הרי הוא כגינה דזריעה

פט"ז מהלכות

מאכלום אסורום הלי

שכנים הל' א סמג עשין

דשפוכאי ישראל נינהו ״וה״מ ברברבי אבל

זומרי אימור מעוברי דרכים נפול יואי איכא

רברבי בהדייהו אימור באברורי הוה מנחי:

מתני' שימרחיקין את האילן מן העיר עשרים

וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה

אבא שאול אומר כל אילן סרק חמשים

אמה (6) יואם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן

דמים ואם אילן קדם קוצץ ונותן דמים יספק

זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים:

גמ' מאי מעמא אמר עולא המשום נויי העיר

ותיפוק ליה דאין עושין שדה מגרש ולא

מגרש שדה לא צריכא לר"א דאמר סיעושין

שדה מגרש ומגרש שדה הכא משום נויי

העיר לא עבדינן ולרבנן נמי דאמרי אין

עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה ה"מ

זרעים אבל אילנות עבדינן והכא משום נויי

העיר לא (פ ומנא תימרא דשאני בין

זרעין לאילנות ידתניא יקרפף יותר מבית

סאתים שהוקף לדירה נזרע רובו הרי הוא

כגינה ואסור ניטע רובו הרי הוא כחצר

ומותר: ואם העיר קדמה קוצץ ואינו נותן

ל) (ב"מ קיו), ל) [שם קי:],
ג) מכות יב. [ערכין גנ:],
ד) [ערכין שם], ס) עירובין
כג:, ו) [לקמן כה:],
ט עירובין ג., ח) [פי׳ שורף

ומייבש לחלוחית׳. ערוךן,

ברחיקין את האילן [מן העיר] כ"ה אמה. וורעים לריך להרחיק מן העיר עד אלף אמה דאין עושין מגרש שדה: מבור דקוצץ ונותן דמים אמר רב כהנא קידרא דבי שותפי בו'. תימה לרשב"א א"כ כשהאילן קדם נמי אמאי נותן דמים

מהאי טעמא וי"ל דכשהאילן קדם כיון דסמך בהיתר אין לחוש אם יתעללו וישאר האילן עומד אבל עוד קשה לו דמאי שייך הכא קידרא דבי שותפי והלא קולן תחלה קודם שיתנו דמים ואומר ר"י דה"פ דמשום קידרא דבי שותפי לא חיימא ולא קרירא לא רצו לתקן שיתנו דמים דאע"ג דקולן תחלה פעמים שלא ישמע להם לקון תחלה אם לא ידע מי יתן לו הדמים וכל אחד ואחד יתרשל ולא יקוץ כדי שלא ליתן דמים כי בעל החילו ידרוש מעמו:

ולימא להו הבו לי ברישא והדר איקוץ. גבי בור לא שייך למיפרך הכיא דניחא (י) כיון שסמך באיסורב שיקון מחלה:

קשיא לאביי. תימה מחי קשיח ליה הא ברייתא איירי בגורן קבוע ומתניתין בגורן שאינו קבוע ויש לומר דאביי גופיה הוה משני דמה טעם קאמר אי לאו משום דקשיא ליה מה לריך לפרש טעמא כדי שלא יזיק והשתא דבברייתא מפרש טעמא כדי שלא יזיק מתני׳ נמי איכא לפרושי הכי:

דמים וכו': מ"ש גבי בור דקתני יקוצץ ונותן דמים ומאי שנא הכא דקתני קוצץ ואינו שעושה נותן דמים אמר רב כהנא 🌣 יקידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא ומאי קושיא דלמא שאני הזיקא דרבים מהזיקא דיחיד אלא אי איתמר דרב כהנא אסיפא איתמר אם האילן קדם קוצץ ונותן דמים ולימא להו הכו לי ברישא דמי והדר איקוץ אמר רב כהנא קידרא דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא: ספק זה קדם וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים: מאי שנא מבור האמרת לא יקוץ התם דודאי לאו למיקץ קאי ספיקו גמי לא אמרינן ליה קוץ הכא דוראי למיקץ קאי ספיקו גמי אמריגן ליה קוץ ואי משום דמי אמריגן ליה אייתי ראיה ושקול: מתני' מרחיקין את גורן קבוע מן העיר חמשים אמה "לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אא"כ יש לו חמשים אמה לכל רוח ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו בכדי שלא יזיק: גמ" מ"ש רישא ומאי שנא סיפא אמר אביי סיפא אתאן לגורן שאינו קבוע היכי דמי גורן שאינו קבוע א"ר יוםי בר' חנינא כל שאינו זורה ברחת רב אשי אמר מה מעם קאמר מאי מעמא מרחיקין גורן קבוע מן העיר חמשים אמה כדי שלא יזיק מיתיבי מרחיקין גורן קבוע מן העיר חמשים אמה וכשם שמרחיקין מן העיר חמשים אמה כך מרחיקין מדלועיו ומקשואיו ומנטיעותיו ומנירו של חבירו חמשים אמה כדי שלא יזיק בשלמא לרב אשי ניחא אלא לאביי קשיא קשיא בשלמא ממקשואיו ומדלועיו דאזיל אבקא ואתי בליביה יומצוי ליה אלא מנירו אמאי א"ר אבא בר זבדא ואיתימא ר' אבא בר זומרא מפני

ואין זו תפארת ארך ישראל: ומאי קושיא. מבור לעיר דאיצטריך לשנויי הכי דלמא שאני היוק דרבים מהזיקא דיחיד לא חייבו חכמים לקוץ אילנו בשביל בור היחיד בלא דמים אבל בשביל היוק רבים חייבוֹהו לקוץ: לא המימא כו'. אם באת להמתין עד מתן מעות יעמוד (1) זה לאורך ימים בני העיר סומכין זה על זה ובעל האילן רוצה בכך לפיכך יקוץ ואחרי כן יגבה מעותיו מהן בב"ד: הסס. גבי בור דודאי של אילן אם ודאי קדם לאו למיקץ קאי כדקתני אם האילן קדם לא יקוץ ספיקו נמי לא אמר ליה קוץ שעל הניוק להביא ראיה: הכא דודאי. נמי למיקץ קאי אלא שנוטל דמים כדקמני אם האילן קדם קולץ ונותן דמים ספיקו נמי אמר ליה קוץ ממ"נ על כרחך וכשבא לגבות דמים אמר ליה אייתי ראיה דאת קדמת ושקול: בותבי' גורן קבוע. בגמ' מפרש מאי קביעותא: **חמשים אמה**. מפני המוץ המזיק את בני העיר כשהוא זורה וגם הזרעים הוא מייבש: ומנירו של חבירו. ובגמרא מפרש מאי היוק דמוץ לניר. ניר היא חרישה שחורשין בימי הקיץ ואין זורעין בו עד ימות מחורף כדי שימותו שרשי הקולים והעשבים כדכתיב נירו לכם ניר ואל תורעו אל קולים (ירמיה ד): בכדי שלא יויק. האי שיעורא משמע בציר מחמשים אמה ובגמרא פריך מ"ש מרישא דאמרת אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח: בכז' שאינו זורה ברחה. שאין הכרי גדול וא"ז לזרות ברחת אלא הרוח מנשבת בכרי והמוץ נדף מאליו. רחת פל"ה בלע"ז. כשהכרי גדול לריך להגביה התבואה ברחת חורק כלפי מעלה והרוח מנשבת ודוחפת המוץ למרחוק: רב אשי אמר. שיעורא דסיפא כרישא ומה טעם קאמר: מקשואיו ומדלועיו. נטיעה שהקשואין והדלועין גדילין בה: בשלמא לרב אשי ניחא. דקחני בכולהו חמשים אמה: אלא לאביי קשיא קשיא [הכי] גרסיען: שנושה

היא ואסור לילך כה בשבת משום דמדרסי זרעים ואיכא חלול שבת: נטע רובו מאילנות הרי הוא כחצר ומו בו: מ"ש גבי עיר דקתני אם העיר קדמה קוצצין ואין נותן דמים ומ"ש גבי בור דקתני אם הבור קדמה קוצץ ונותן דמים אמר רב (הונא) [כהנא] מש"ה גבי עיר אינו נותן דמים משום דליכא למיקם עלה דמלתא. למאן שאיל דמים הואיל ומרבים אתי למגבי אחדרי ולא יהבי כלום דקדירה דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא שזה סומך על זה וזה על זה אבל גבי בור כיון דמיחיד מגבי לא סמך אלא חד וידע למאן שאיל דמים ומש״ה קוצצין ונותן דמים ודלמא משום האי טעמא לא מצית למימר גבי סמכי אהדרי ולא יחבי כלום דקרירה דבי שותפי לא חמימא ולא קרירא שזה סומך על זה וזה על זה אבל גבי בור כיון דמיחיד אתי למגבי לא סמך אלא חד וידע למאן שאיל דמים ומש"ה קוצצין ונותן דמים ודלמא משום האי טעמא לא מצית למימר גבי עיר אם קדמה דאין נותן דמים דהא קתני גבי סיפא דמתני׳ אם האילן קדם קוצץ ונותן דמים אלמא דלא משום האי טעם הוא אלא היינו טעם הוא דמתני דשני בין קדמה העיר לקדם הבור דעני היוץ דיתיד מהיוק דרבים ולהכי גבי עיר דאיכא היוק דרבים קוצץ ואינו נותן דמים אבל גבי בור דליכא היוק דרבים קוצץ ונותן דמים: אמאי קוצץ ומעיקרא והדר נותנין דמים הא מעיקרא מצי למימר להו בעל האילן הב לי דמי ברישא והדר איקרץ הואיל דאילני קדם אמר רב כהנא מש"ה קוצץ מעיקרא והדר נותנין דמים דמצו

דשפוכחי. שופכי יין מן החבית לנודות למכור לעוברי דרכים במדינה זאת כדמסיים ואזיל: ברברבי. דליכא למיחש לרובא דעלמא למימר מעוברי דרכים נפול: ואי איכא רברבי בהדייהו. אף הקטנים מותרין דברברבי לאו אורחייהו דעוברי דרכים אלא כולהו (ד) מלוקח יין של מדינה זו נינהו וישראל הו.

וקטנים שאין דרך ללוקח יין להביאם:

אימור באברורי הוה מנחי. להשוות

משא החמור כשיש שתי נודות זה

גדול מזה מעט ומכביד המשא ללד

אחד מניחין נוד קטן אללו להשוות המשא: בותבי' מרחיקין

את האילן מן העיר. בגמרא מפרש

משום נויי העיר לפי שנוי לעיר כשיש

מרחב פנוי לפניה: חרוב ושהמה.

ענפיהם רבים: ואילן סרק. גנאי

הוא לעיר: ונותן דמים. מי שהעיר

שלו: בבז' ותיפוק ליה דחין עושין

מגרש שדה. משנה היא בפ' אחרון

של ערכין (דף לג:) ומגרש אלף אמה

הוא וכל אלף אמה אסור לעשותו

שדה וקס"ד לא שדה לבן ולא שדה

אילן: לא לריכא לר' אלעור. דפליג

התם ואמר בד"א בערי הלוים אבל

בערי ישראל כו': ה"ג ולרבנו דאמרי

אין עושין הני מילי בורעים אבל

באילנות עושין. בתוך אלף אתה:

והכח. בתוך עשרים וחמש חמה

משום נויי העיר אין עושין: קרפף

יותר מבית סאתים שהוקף לדירה.

סאתים הוא שיעור חלר המשכן

ונתנוהו חכמים שיעור לכל היקף

שלא הוקף לדור בתוכו או להשתמש

מן הבית לתוכו כגון קרפף שבבקעה

אבל המוקף לדירה אפי׳ בית עשרה

כורין מטלטלין בו וקאמר הכא

יתר מבית סחתים שהוחף לדירה

הוא מותר לטלטל בכולו: נורע

רובו. בטלו הזרעים שם דירה

ממנו והרי הוא כגינה שאין הקפה לדירה הואיל ויתר מבית סאתים הוא אין מטלטלין בו עוד: אבל

ניטע רובו. באילנות אין האילנות

מבטלין תורת דירתו ממנו והרי

הוא כחלר שלפני הבתים שהחיפוה

לדירה ומותר: מאי שנא (ה) בור.

דבעינן נמי הרחקה וקתני נמי אם

הבור קדמה קולץ ונותן בעל הבור דמי

האילן לבעל האילן: לא חמימא ולא

קרירת. שוה סומך על וה אף כאן דמי האילן מי יתנם אם באת להטילם

על בני העיר כל אחד אומר ממני לא

יתחילו ונמצא האילן עומד והעיר מגונה

יעמוד לאורך כל"ל ומיבת זה נמחק: (1) תום' ד"ה ולימא וכו' דניחא ליה כיון:

פל"ה [פיל"א]. יעה.

לעזי רש"י

. דאין עושין שדה. של לויס, מגרש. שנחנו ללויס חלפיס אמה סביב לעיר, כדכתיב ובמדבר לה ומדומם מחוץ (במדבר כה ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וכתיב מקיר העיר וחוצה אלף אמה וגוי הא כילד אלף אמה מגרש שאין בו לא בית ולא שדה והשאר שדות וכלמים (מכות יב.) מגלש הוי אלף אמה סביב לעיר יאר מכף ממה סביב נעיר מדכמיב מקיר העיר וחולה אלף אמה סביב, וחוץ לאומו אלף היה להם ללוים אלף אמה לשדות וכרמים. כדכתיב ומדותם מחון לעיר וגו', לא מהם אלף אמה מגרש והשאר שדות וכרמים, מגרש פנוי מכלום ואין בו בית ואין זורעין אותו אלא נוי הוא זורעין סומו סנס נוי הום לעיר (עורביו לג:) אין עושין עושין שדה מגרש משום ישוב ארך ישראל, והיינו חורבן שממעע את הזריעה, ולא מגרש שדה שמחריב את נוי העיר שדה שתחריב חת נוי העיד (שם). נדרע רובו. בזרעונים, ביטל דירתו, דבזרעונים לא דיירי אינשי והוי ליה גינה ואסור לטלטל אף בשאינו מרע דבטיל ליה לגבי רובא, מרע דבטיל ליה לגבי רובא, אבל בנוטע אילנות לא ביטל דירתו, דאורחא להסתופף בצל אילנות ממיד ונודוריו כנל חיננות תמיד (עדובין בג:). מהזיקא דיחיד. דכיון דברשות נטע שאינו מזיק עד זמן גדול לא חייבוהו חכמים להוד בלא דמים בשביל הזיהא

מוסף תוספות

א. [ד]אמרינן אם הבור א. נון אמויגן אם הבוד קדמה קוצץ ונותן דמים לימא לי׳ הב לי דמים ברישא והדר איקוץ. כ״ן. ב. ושלא ברשות עבד דין .הוא. מיטב״ל.

רבינו גרשום (המשך) למימר ליה בני העיר קוץ . , דרמיא עלך מעיקרא משום דהידרא דבי שותפי לא איכא טירחא יתירא דסמכי

אלא לאביי הקרץ סיפא לגורן שאינו קבוע והא קתני רישא דברייתא מרחקין מן מקשואין ומדלועין דהיינו נטיעות נ׳ אמה: קשיא. בשלמא מקשואין ומדלועין מש״ה צריך להרחיק חמשים אמה דאזיל התבן ויתיב על פרח. בליביה. פרח. כמו ויצא פרח שתרגומו ואפיק לבלבין: ומצבי ליה. ומנפחו ומיבשו: מפני שעושין אותו גלל. התבואה הזרועה בקרקע תיעשה זבל ותירקב:

הגהות הב"ח

(A) במשנה סרק כ' אמה אם כל"ל ואות ו' נמחק: אם כל ל וחות ו לתנוק. (ב) גם' לא עבדינן ומנא מימרא דשאני בין זרעים לאילנות: (ג) שם אמר רב כהנא היינו דאמרי אינשי קידרא דבי שותפי: (ד) רש"י ד"ה ואי איכא וכו' מלוהחי יין וכו' וישראל הן הקטנים יין וכו' וישראל הן הקטנים וכו' מניחין עוד נוד קטן כל"ל והד"א: (ה) ד"ה מ"ש גבי בור וכו' וקתני ביה אם: (ו) ד"ה לא חמימא וכו'

מוסף רש"י

א) דייל במסי ערכין דף לג. ב) אלי צ"ל משום דהו צורך לנים וכי". ג) עי סוטה ס במשטה ועירופין דף נו ע"ב וצ"ע. ד) נראה דצ"ל ומגרש שדה מ"מ להיכא וכי סמוך לעיר אסור. ה) אר"ל במסי עבדינן אבל במוך כ"ה אפי אילנית וכי". ג) עי סוטה ס במשטה ועירופין דף נו ע"ב וצ"ע. ד) נראה דצ"ל ומגרש שדה מ"מ להיכא וכיר אסוב. ה) א"ל